

Näkökulmia luvun 12 tehtäviin ja kuviin

Kuvatehtävä: Miehet kisailevat neidon suosioista Jean-Honore Fragonardin rokokoo-maalauksessa *Musiikkikilpailu (1754)*. Miten teos eroaa barokkimaalauksista?

- valoisuus
- keveys
- mahtailun sijaan hienostelu ja keimailu
- epäsymmetria
- ihmisten peruukit ja vaatetus
- hempeät värit
- uskonnollisuus jäi sivuosaan

1. Mitä valistusfilosofit tarkoittivat käsitteellä “jalo villi”?

- Valistuksen aikakaudella 1700-luvulla syntynyt näkemys, jonka mukaan alkuperäiskansat nähtiin villoin, mutta niiden luonnonläheisyyttä ihailtiin.
- Jalojen villien katsottiin edustavan menneisyyden aikakautta, jota kehitys ei ollut turmellut.

2. Miten luonnontiede kehittyi valistuksen aikakaudella?

- Valistuksen aikainen järjen käyttö, kiinnostus uuden tiedon hankkimiseen ja taistelu taikauskoa vastaan loi pohjaa tieteen kehitykselle.
- Kiinnostus uutta tietoa kohtaan lisäsi luonnontieteiden harrastamista. Ympäristön ilmiöitä yritettiin selittää järjellä.
- Luontoa ja eri lajeja luokiteltiin, ja sama tehtiin myös ihmisille, mikä vaikutti rotuteorioiden syntyyn.
- Löytöretket toivat eurooppalaisille uutta tietoa muiden maanosien asukkaista. Heitä alistettiin, mutta syntyi myös käsite “jalo villi”, mikä kuvasi eurooppalaisten kiinnostusta muita kansoja kohtaan.

3. Pohdi, miten valistuksen saavutukset näkyvät yhteiskunnassamme.

Valistuksen poliittiset ja yhteiskunnalliset vaikutukset:

- Emme elä enää sääty-yhteiskunnassa, ihmisillä on monia vapauksia ja yhteiskunta on tasa-arvoistunut.
- Ihmisoikeudet, esimerkiksi sananvapaus, ovat länsimaisten demokratioiden perusarvoja.
- Yhteiskuntaa pyritään uudistamaan jatkuvasti.
- Locken ajatus siitä, että valta kuuluu kansalle, on keskeinen osa demokratiaa.
- Montesquien ajatus vallan kolmijaosta on vallanjaon lähtökohta.
- Kansalaisten asenne yhteiskuntaa kohtaan on muuttunut; alamaisuuden sijaan ihanteena on osallistuva kansalainen.
- Julkisen keskustelun ja yleisen mielipiteen merkitys on suuri.
- Yksilön oikeudet ovat keskeinen osa lakeja.

Valistuksen vaikutukset tieteeseen ja talouteen:

- Rationaalisen hyödyn korostaminen vaikutti ensin teollistumiseen 1700- ja 1800-luvuilla ja on nykyisin keskeinen osa taloutta.
- Adam Smithin ajatus taloudellisesta liberalismista on taloudellisen toiminnan pohja.
- ”Valistuksen projekti”: tieteen asema ja usko edistykseen ovat vahvoja.
- Valistuksen projekti: koulu ja oppivelvollisuus ovat toteutuneet, ja koulussa hankitaan ja jaetaan tietoa.

4. Essee tehtävä: Valistusfilosofi Immanuel Kant vaati ihmisiltä rohkeutta järjen käyttöön (sapere aude!). Miten vaatimus kuvasti valistuksen henkeä? (20 p.)

Tehtävässä olennaista on valistuksen määrittely ja ajoittaminen.

- Valistusfilosofit arvostelivat kirkon valtaa ja sen asemaa tiedon auktoriteettina. Etenkin valistusfilosofi Voltaire arvosteli kirkkoa.
- Valistusfilosofit pyrkivät irtaantumaan taikauskosta.
- Kant vaati ihmisiä vapautumaan henkisen alaikäisyyden tilasta. Siitä saattoi vapautua nimenomaan uskaltamalla käyttää järkeä.
- Järjenkäyttöä sovellettiin yhteiskuntaan. Yhteiskunnasta pyrittiin muodostamaan luonnontieteen tapaan selkeä ja järjellinen kokonaisuus. Järjen avulla pyrittiin parantamaan yhteiskuntaa ja poistamaan sen epäkohtia.
- Vastauksessa käsitelty joitakin valistusfilosofeja sekä heidän ajatuksiaan.

5. Sijoita seuraavat historian tapahtumat kronologiseen järjestykseen:

- a) Ranskan vallankumous
- b) valistuksen synty
- c) Yhdysvaltojen itsenäistyminen
- d) Napoleonin valtaannousu
- e) itsevaltiuden synty

oikea järjestys:

- e) itsevaltiuden synty (1500-/1600-luvut)
- b) valistuksen synty (1600-luvun loppu/1700-luvun alku)
- c) Yhdysvaltojen itsenäistyminen (1776/1783)
- a) Ranskan vallankumous (1789)
- d) Napoleonin valtaannousu (1799)

6. Tutki ranskalaisen Jean-Honore Fragonardin maalausta *Varastettu suudelma* vuodelta 1786. Perustele kuvan avulla väite: Maalaus edustaa rokokoota.

Rokokoon tyypillisiä piirteitä maalauksessa:

- aiheena rakkaus ja erotiikka
- vaatetus on hienostelevaa
- barokin mahtailun sijaan korostuu keimailu, ja vaateus ja hiusmuoti ovat keveitä
- maalauksen ajoitus